

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

СЪВЕТ НА ЕВРОПА
ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛОТО КАРЧЕВА И ЩЪРБОВА СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 60939/00)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

28 септември 2006 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

28/12/2006

Това решение става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в член 44 § на Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени.

По делото Карчева и Щърбова срещу България

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващо в състав:

Г-н П. ЛОРЕНЦЕН [P. LORENZEN], *председател*,

Г-жа С. БОТУШАРОВА [S. BOTOUSCHAROVA],

Г-н К. ЮНГВИРТ [K. JUNGWIERT],

Г-н Р. МАРУСТЕ [R. MARUSTE]

Г-н ДЖ. БОРЕГО БОРЕГО [J. BORREGO BORREGO];

Г-жа Р. ЙЕГЕР (R. JAEGER;

Г-н М. ВИЛИДЖЪР [M. VILLIGER], съдии,

и г-жа К. ВЕСТЕРДИК [C. WESTERDIEK}, секретар на отделението

След като обсъди въпросите в закрито заседание, проведено на 4 септември 2007 г., постановява следното решение, което беше прието на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (№ 60939/00) срещу Република България, подадена в Съда на 31 май 2000 г., съгласно член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от две български гражданки, г-жа Мими Василева Карчева ("първата жалбоподателка") и г-ца София Петрова Щърбова ("втората жалбоподателка").
2. Жалбоподателките са представлявани от г-н М. Екимджиев и г-жа С. Стефанова, адвокати, практикуващи в Пловдив.
3. Българското правителство ("правителството") е представлявано от правителствения агент, г-жа М. Караджова, от Министерството на правосъдието.
4. На 10 януари 2005 г. Съдът реши да уведоми правителството за подадената жалба. Съгласно разпоредбите на член 29 § 3 на Конвенцията, той реши да разгледа жалбата едновременно както за допустимост, така и по съществото на жалбата.
5. На 1 април 2006 г. делото беше разпределено на новосъздаденото Пето отделение (Член 25, §5 и член 52, § 1 от Правилника).

ФАКТИТЕ

ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Първата жалбоподателка е родена през 1963 г., а втората жалбоподателка през 1992 г. Те и двете живеят в Пловдив.
7. През 1982 г. първата жалбоподателка се оженила за г-н С. Те имат три деца, последното от които е втората жалбоподателка.

8. През 1993 г. е образувано производство по бракоразводно дело пред Районен съд - Пловдив.

9. След това г-н С. завежда дело срещу първата жалбоподателка, като оспорва бащинството върху втората жалбоподателка. Той подава иск пред Районен съд – Пловдив на 4 август 1993 г., който го препраща на Окръжен съд – Пловдив, където то е получено и заведено на 9 август 1993 г.

10. На дата, която не е посочена, бракоразводното производство е спряно от Районен съд – Пловдив в очакване на резултатите от процедурата за установяване на бащинство.

А. Първото производство по делото

11. Окръжен съд – Пловдив провежда девет заседания в периода 3 ноември 1993 – 6 юни 1995 г., насрочвани в интервали от два до пет месеца. През този период съдът изслушва свидетели, събира доказателства и получава две експертизи от вещи лица. Проведени са също гинекологичен преглед и кръвен тест. Втората жалбоподателка се присъединява към делото на 21 януари 1994 г.

12. От проведените заседания едно е отложено от 3 ноември 1993 г. за 21 януари 1994 г. по молба на първата жалбоподателка поради болест, следващите две са отложени от 17 май за 30 ноември 1994 г., тъй като назначеното от съда вещо лице не се явява, а четвъртото заседание, насрочено за 4 април 1995 г. е отложено за 6 юни 1995 г. поради нередовно призоваване на вещото лице, назначено от съда.

13. С Решение от 11 юли 1995 г. Окръжен съд – Пловдив е постановил в полза на жалбоподателките и е отхвърлил иска на г-н С. като недоказан. На 10 август 1995 г. последният подава апелационна жалба срещу това решение пред Върховния съд.

14. На 1 март 1996 г. е проведено изслушване пред Върховния съд.

15. С решение от 20 март 1996 г. Върховният съд отменя решението на Окръжния съд в Пловдив от 11 юли 1995 г. и поема разглеждането на делото. Той разпорежда да се извърши друг гинекологичен преглед, но предоставя назначаването на експерт и организацията на въпросния преглед на Районния съд в Пловдив. По искане на г-н С. Върховният съд назначава извършването също така и на ДНК-тест, разпорежда му да внесе необходимите такси и определя дата, на която страните да дадат кръвни проби.

Б. Второто производство по делото

1. Производство пред Върховния съд

16. Г-н С. не внася необходимите такси, както е разпоредил Върховният съд в решението си от 20 март 1996 г.

17. На заседание на 4 декември 1996 г., на което г-н С. не се явява, Върховният съд повторно му нарежда да внесе необходимите такси.

18. Г-н С. отново не внася необходимите такси и не присъства на следващата определена дата за ДНК-тест – 7 февруари 1997 г.

19. Съответно жалбоподателките също не могат да дадат кръвни проби.

20. На 7 октомври 1997 г. първата жалбоподателка моли Върховния съд да реши, че г-н С. е загубил интерес за извършване на медицинския тест и да даде ход на делото в този му вид. Жалбоподателката прави подобно искане на 13 февруари 1998 г., в резултат на което делото е предадено на Районен съд – Пловдив да организира гинекологичния преглед.

2. Производство пред Районен съд – Пловдив

21. В отговор на искането на Върховния съд да организира гинекологичен преглед, Районният съд в Пловдив провежда осем заседания в периода 2 март – 18 декември 1998 г., които са насрочвани в интервали приблизително от един до два месеца.

22. На 2 март 1998 г. Районен съд – Пловдив, в закрито заседание, назначава ДНК специалист, очевидно за да проведе ДНК-тест и нарежда на страните да се явят за този преглед на 6 април 1998 г. Те не се явяват на определената дата.

23. Заседанието от 17 април 1998 г. се отлага поради неявяване на страните и вещото лице, назначено от съда, по неизяснени причини. Съдът отново призовава страните да се явят, за да дадат кръвни проби.

24. Страните отново не дават кръвни проби на определената дата. Те не се явяват на следващото съдебно заседание на 19 юни 1998 г., както и вещото лице, назначено от съда. В резултат на това Пловдивският районен съд нарежда на всеки от тях да заплати допълнителна съдебна такса за протакане на делото. Заседанието се отлага и е определена нова дата, на която страните да дадат кръвни проби.

25. Страните се явяват на следващото заседание на 24 юли 1998 г. На тази дата съдът установява, че той не е трябвало да организира ДНК-тест, а гинекологичен преглед. По тази причина той освобождава вещото лице, тъй като то не може да помогне на производството в това отношение и потърсва помощта на местната медицинска академия да посочи съответен специалист. Съдът отменя също така своето предишно решение относно заплащането от страните на допълнителни такси за протакане на делото.

26. На дата, която не е посочена, Районният съд – Пловдив назначава ново вещо лице, което да извърши гинекологичния преглед.

27. Заседанията от 25 септември и 16 октомври 1998 г. се отлагат поради това, че новоназначеното вещо лице не се явява на тях, първият път без основателна причина, а вторият път тя е била извън страната. Следващото заседание от 27 ноември 1998 г. също се отлага, но поради нередовно призоваване на представителя на втората жалбоподателка.

28. Последното заседание пред Районния съд в Пловдив е проведено на 18 декември 1998 г., когато той приема резултатите от гинекологичния преглед и след това предава делото на наскоро създадения Върховен касационен съд.

29. Междувременно, на дата, която не е посочена, бракоразводното производство между първата жалбоподателка и г-н С. е възобновено. То приключва с решение от 11 декември 1998 г. на Районния съд в Пловдив, който потвърждава споразумението за раздяла, сключено между двамата. Във въпросното споразумение между другото се

казва, че техните първи две деца остават при г-н С., а на първата жалбоподателка се предоставя попечителството върху втората жалбоподателка. Договорено е също така издръжката да бъде поета от всеки от родителите за децата, които не живеят с него.

3. Производство пред Върховния касационен съд

30. Производството за установяване на бащинство продължава пред Върховния касационен съд. На 22 февруари 1999 г. този съд, в закрито заседание, определя времето и мястото, където страните трябва да дадат кръвни проби, за да бъде извършен ДНК-тест, който все още не е направен.

31. На 30 март 1999 г. първата жалбоподателка уведомява съда, че те не са могли да дадат кръвни проби, както е наредил съдът, тъй като втората жалбоподателка се е разболяла. Тя моли съда да определи нова дата за даване на кръвни проби. Следващото заседание на 28 май 1999 г. се отлага поради нередовно призоваване на втората жалбоподателка.

33. Заседанието на 6 октомври 1999 г. също се отлага, тъй като нито една от страните не е редовно призована. Върховният касационен съд определя нова дата през ноември 1999 г. за даване на кръвни проби от тях.

34. На последното заседание на 12 април 2000 г. г-н С. оттегля искането си за ДНК-тест. Поради това Върховният касационен съд счита делото готово за решаване и се оттегля за произнасяне по същество.

35. В окончателно решение от 10 май 2000 г. Върховният касационен съд се произнася в полза на жалбоподателките и отхвърля иска на г-н С. като необосновано.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 НА КОНВЕНЦИЯТА

36. Жалбоподателките се оплакват, че продължителността на производството по установяване на бащинство не е в съответствие с изискването за „разумен срок“, залегнало в член 6 § 1 на Конвенцията, който гласи следното:

„при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения ..., всяко лице има право на ... гледане на неговото дело в разумен срок от съд...”

37. Правителството оспорва това твърдение и заявява, че делото е сложно, тъй като то изисква изслушване на свидетели и извършване на различни видове медицински и други анализи. Като признава значението на делото за установяване на бащинство за втората жалбоподателка, то твърди, че като ответници по делото жалбоподателките не са показали особен интерес за бързото му приключване. Правителството твърди, че тяхното отношение се е променило едва след приключване на бракоразводното през 1998 г., в което е разгледан въпросът за упражняването на родителските права и плащането на издръжката.

Правителството заявява, че не е имало неразумно забавяне по вина на властите и съдът е разгледал делото бързо. То твърди обаче, че жалбоподателките и г-н С. са допринесли много за забавянето на делото, като не са се явявали както на заседанията, така и на срещите с медицинските специалисти. По-специално правителството отбелязва

неплащането продължително време от г-н С. на необходимите такси за извършване на прегледите, които той е поискал пред Върховния съд.

И накрая правителството отбелязва подхода на националните съдилища да налагат допълнителни такси на страните по делото, когато считат, че те ги протакат неразумно, както това е направил Пловдивският Районен съд .

38. Жалбоподателките не са съгласни с правителството и твърдят, че делото е просто, тъй като е било необходимо да бъдат изслушани малко свидетели, а също така не е било сложно да се организират и извършат прегледите.

Жалбоподателите оспорват твърдението на правителството, че те са показали интерес за приключване на производството едва след края на производството по бракоразводното дело. Напротив, жалбоподателките твърдят, че те винаги са действали с необходимото старание и с цел бързо приключване на въпросното производство и по няколко повода са настоявали пред съдилищата да отхвърлят иска на г-н С.

Освен това, те твърдят, че властите са допринесли за продължителността на производство като са отлагали заседанията поради нередовно призоваване, поради това че съдът не е санкционирал г-н С. за невнасяне навреме на необходимите такси за извършване на ДНК-теста, поради погрешното назначаване на ДНК експерт от Районния съд в Пловдив и изобщо липсата на старание за насрочване и провеждане на заседанията от съдилищата.

В заключение, жалбоподателките подчертават голямото значение на производството за тях и твърдят, че властите не са положили необходимото старание за бързото разглеждане на делото.

А. Срокът, който трябва да бъде взет под внимание

39. Правителството твърди, че срокът, който трябва да бъде взет предвид започва на 9 август 1993 г., когато Окръжният съд в Пловдив е регистрирал иска на г-н С и завършва с окончателното решение на Върховния касационен съд от 10 май 2000 г.

40. От своя страна жалбоподателките считат, че този срок започва на 4 август 1993 г., когато г-н С. е подал иска в Районния съд в Пловдив. Те са съгласни с крайната дата на срока, който трябва да бъде взет пред вид.

41. Съдът приема, че оплакването на жалбоподателките се отнася до продължителността на производството за установяване на бащинство, което започва на 4 август 1993 г., когато Районният съд – Пловдив е получил иска на г-н С. и завършва на 10 май 2000 г. с издаването на окончателното решение на Върховния касационен съд. Той отбелязва също така, че втората жалбоподателка се присъединява към производството на 21 януари 1994 г. (виж точка 11 по-горе). Така че производството е продължило шест години, девет месеца и седем дни за първата жалбоподателка, и шест години, три месеца и деветнадесет дни за втората жалбоподателка, през който период делото е било разглеждано в две инстанции.

Б. Допустимост

42. Съдът отбелязва, че той е приел преди това, че делото, с което се оспорва бащинството е предмет на семейното право и, съответно, че член 6 на Конвенцията е приложим в своята част от „гражданското” право (виж *Rasmussen v. Denmark*, решение от 28 ноември 1984 г., Серия А no. 87, стр. 13, § 32). Той отбелязва още, че тази жалба не е явно необоснована по смисъла на член 35 § 3 на Конвенцията, нито е недопустима на каквото и да е друго основание. По тази причина тя следва да бъде обявена за допустима.

В. По съществото

43. Съдът подчертава още веднъж, че обосноваността на продължителността на производството трябва да бъде оценявана в светлината на обстоятелствата по делото и в съответствие със следните критерии: сложността на делото и поведението на жалбоподателя и съответните власти (виж, между много други авторитетни източници, *Frydlender v. France* [GC], no. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII). Освен това, само забавяне от страна на държавата може да бъде основание за констатация за несъобразяване с изискването за „разумен срок” (see *H. v. France*, решение от 24 октомври 1989 г., Серия А no. 162-A, стр. 21-22, § 55). Обаче в случаи, отнасящи се до гражданското състояние, което се оспорва за жалбоподателка, това също представлява релевантно съображение и изисква специално старание с оглед на възможните последици, които прекомерната продължителност може да има, главно за ползването на правото на зачитане на семейния живот (*Laino v. Italy* [GC], no. 3158/96, § 18, ECHR 1999-I).

44. Предвид на това какво се оспорва за втората жалбоподателка в настоящото дело, нейно право е да бъде установено или опровергано бащинството върху нея и по този начин да се премахне несигурността ѝ по отношение на самоличността на нейния биологичен баща. Съдът счита, че е било необходимо националните компетентни власти да действат с особено старание, съгласно член 6 § 1, като осигурят напредък на делото (виж *Mikulić v. Croatia*, no. 53176/99, § 41, ECHR 2002 I).

45. Като се връща към специфичните елементи на делото, Съдът намира, че производството за установяване на бащинство е от умерена сложност, тъй като то не е свързано с изслушване на многобройни свидетели, нито пък медицинските и другите анализи, които се изискват или са предприети са сложни (виж точки 11 и 15 по-горе).

46. По отношение на поведението на жалбоподателките, Съдът намира, че има само незначителни закъснения, дължащи се на тях в резултат на отлаганията на заседанията и неявяването им на медицински прегледи поради болест, което е продължило производството с не повече от три до четири месеца (виж точки 12 и 31 по-горе).

47. Що се отнася до поведението на властите, Съдът отбелязва, че Окръжният съд – Пловдив е провеждал заседания редовно на интервали от два до пет месеца (виж точка 11 по-горе). Производството по обжалването пред Върховния съд включва само едно заседание, проведено седем месеца след подаването на апелационната жалба (виж точки 13 и 14 по-горе). В резултат на това първото разглеждане на делото е приключено в срок от две години, седем месеца и шестнадесет дни (виж точки 9 и 13 по-горе).

Второ разглеждане на делото от Върховния съд, а след това от Върховния касационен съд, който го е заменил, е отнело много повече време и е завършено за малко повече от четири години, въпреки факта, че в действителност това се извършва само от една инстанция (виж точки 13 и 35 по-горе). Съдът признава, че отчасти забавянето е причинено от г-н С., който не се е явил на заседанието (виж точка 17 по-горе) и не е внесъл навреме таксите, които се изискват за извършване на ДНК-тест (виж точки 16 и 18 по-горе). Той счита обаче, че това не обяснява напълно и не извинява почти пълното бездействие в производството между 20 март 1996 г. и 13 февруари 1998 г. (виж точки от 15 до 20 по-горе). Нещо повече, подаденият иск от г-н С. не освобождава националните съдилища от тяхното задължение да предприемат необходимите действия и старателно и бързо да разглеждат дела за установяване на бащинство, например като отменят медицинските тестове, чието извършване г-н С. очевидно е възпрепятствал и дадат ход на делото във вида, в който е.

Съдът признава също така, че е било причинено забавяне поради неявяването на двете вещи лица, назначени от съда (виж точки 23, 24 и 27 по-горе), но отбелязва факта, че националният съд не е наложил санкция за поведението на въпросните вещи лица и не е осигурил тяхното редовно явяване на заседанията.

И накрая, Съдът отбелязва, че има забавяния, за които вина имат пряко властите в резултат на отлагането на няколко заседания поради нередовно призоваване на различни страни и вещи лица и в резултат на погрешното назначаване на ДНК специалист от Районен съд – Пловдив, независимо от факта, че през същия период някои от страните също не са се явявали на съдебни заседания (виж точки 12, 21-26, 27, 32 и 33 по-горе).

48. Като разгледа всички обстоятелства, Съдът намира, че изискванията на член 6 §1 на Конвенцията за „разумен срок” е нарушено в настоящото дело поради това, че властите не са положили специално старание да приключат бързо делото за установяване на бащинство срещу жалбоподателките, което е продължило повече от шест години и девет месеца за първата жалбоподателка, и шест години и три месеца за втората жалбоподателка.

Следователно, на лице е нарушение на член 6 § 1 на Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 НА КОНВЕНЦИЯТА

49. Жалбоподателките се оплакват също и от това, че те не са разполагали с ефикасни правни средства за ускоряване на производството за установяване на бащинство.

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

50. Правителството не е съгласно с жалбоподателките и твърди, че те са могли да опитат да ускорят производството като използват разпоредбата на член 217а от Гражданско процесуалния кодекс за „подаване на жалба за бавност”, за която то твърди, че предоставя ефикасно средство срещу забавени производства.

51. Жалбоподателките не са съгласни с твърдението на правителството и заявяват, че „жалбата за бавност” не е можела да ускори производството и, че тя не предоставя възможност за получаване на обезщетение за каквото и да е такова закъснение. Освен това, тази разпоредба е била въведена едва през юли 1999 г.

52. Съдът отбелязва, че това оплакване е свързано с оплакването, разгледано по-горе и поради това трябва също да бъде обявено за допустимо.

53. Съдът подчертава още веднъж, че член 13 осигурява ефикасно средство за защита пред националните власти за твърдяно нарушение на изискването на член 6 § 1 за разглеждане на делото в разумен срок (виж *Kudla v. Poland* [GC], no. 30210/96, § 156, ECHR 2000-XI).

54. Съдът отбелязва, че по подобни дела срещу България, той е постановил, че жалбата, основана на прякото прилагане на Конвенцията в българското право не представлява ефикасно средство за защита и че “жалба за бавност” съгласно Член 217а от ГПК също не е ефикасно правно средство (виж *Rachevi v. Bulgaria*, no. 47877/99, § 100, 23 September 2004). Освен това, изглежда, че българското законодателство не предвижда друго средство за обезщетяване, чрез което тъжителят би могъл да ускори гражданското производство (виж делото *Rachevi*, цитирано по-горе, § 101). Съдът не вижда причина да достигне до друго заключение по настоящото дело.

55. Следователно има нарушение на член 13 на Конвенцията с това, че жалбоподателят не е имал вътрешноправно средство, чрез което той би могъл да упражни правото си на „разглеждане на делото в разумен срок”, както това е залегнало в член 6 § 1 на Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 8 НА КОНВЕНЦИЯТА

56. Жалбоподателките се оплакват също, че прекомерната продължителност на производството за установяване на бащинство, липсата на ефикасни правни средства във връзка с това, е довело до неоправдано намесване в правото им на зачитане на техния семеен живот.

Те се позовават на член 8 на Конвенцията, който постановява за релевантно:

1. Всеки има право на неприкосновеност на личния и семейния си живот...

2. Намесата на държавните власти в упражняването на това право е недопустима, освен в случаите, предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите. „

57. Правителството твърди, че не е възникнал отделен проблем във връзка с тази разпоредба в резултат на прекомерната продължителност на производството за установяване на бащинство. Жалбоподателките не са съгласни.

58. Съдът подчертава още веднъж, че по много поводи е приемал, че производството за установяване на бащинство е в обсега на член 8 на Конвенцията (виж например делото,

Rasmussen, цитирано по-горе, § 33 и *Keegan v. Ireland*, решение от 26 May 1994, Серия А А no. 290, стр. 18, § 45). Обаче във връзка с неговата констатация за нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията (виж точки 48 и 55 по-горе), Съдът, като приема че тази жалба е допустима, счита че по това дело не е необходимо да се разглежда въпросът дали има нарушение също и на член 8 (виж, между други авторитетни източници, делото *Laino*, цитирано по-горе, § 25).

IV. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

59. Член 41 на Конвенцията гласи:

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна. „

А. Вредите

60. Първата жалбоподателка претендира за 4,000 лева (приблизително 2,051 евро) обезщетение за не-имуществени вреди, дължащи се на прекомерната продължителност на производството за установяване на бащинство. Тя твърди, че е била разстроена и изнервена от неговата прекомерна продължителност, което е имало пряко отношение към изхода на бракоразводното дело преди сключването на споразумението за раздяла през 1998 г.

Същевременно втората жалбоподателка претендира за 6,000 лева (приблизително 31076 евро) обезщетение за неимуществени вреди, произтичащи от прекомерната продължителност на производството за установяване на бащинство. Тя отбелязва, че тогава тя е била дете и, доколкото делото е свързано с нейното гражданско състояние и се е отразило непосредствено на отношенията ѝ с бащата, националните съдилища не са показали необходимото старание при разглеждането на такива дела.

Всяка от жалбоподателките претендира също така за 3,000 лева (приблизително 1,538 евро) обезщетение за неимуществени вреди, произтичащи от намесата в правото им на зачитане на техния семеен живот, което е в резултат на прекомерната продължителност на производството за доказване на бащинство.

И накрая, всяка от жалбоподателките претендира за 2,000 лева (приблизително 1,025 евро) обезщетение за неимуществени вреди, произтичащи от липсата на ефикасни правни средства за ускоряване на производството за установяване на бащинство. И така жалбоподателките претендират общо за 20,000 лева (приблизително 10,256 евро) обезщетение за неимуществени вреди.

61. Правителството заявява, че тези претенции са прекомерни и не отговарят на размера на обезщетенията, присъдени от Съда по предишни подобни дела.

62. Съдът счита, че има основание да се предположи, че жалбоподателките са претърпели страдания и разочарования поради неразумната продължителност на производството за установяване на бащинство и липсата на правни средства в това отношение. Нещо повече, той отбелязва, че това, което се оспорва за втората жалбоподателка е съществено, тъй като е свързано с нейното гражданско състояние.

Ето защо, като взима предвид обстоятелствата по делото и като прави справедлива и безпристрастна преценка, Съдът присъжда на първата жалбоподателка сумата от 2,400 евро, а на втората 2,800 евро като обизщетение за неимуществени вреди в резултат от прекомерната продължителност на производството.

Б. Разходи и разноси

63. Жалбоподателките претендират за 1,645 евро за 23.5 часа правна работа на техните адвокати по производството пред Съда, по часова ставка от EUR 70. Освен това те претендират за 62 евро за превод на документите, 30 евро за канцеларски материали и 15 евро за пощенски разходи на техните адвокати. Те са представили споразумение за таксите, както и график на изработените часове и пощенски разписки.

64. Правителството заявява, че искането е прекалено голямо, че часовата ставка от 70 евро за работа, извършена от адвоката на жалбоподателките е определена произволно и че искането за разходите за превод на документите и за канцеларските материали не са подкрепени с разписки, за да се докаже, че те са били действително направени.

65. Според съдебната практика на Съда, жалбоподател има право на възстановяване на неговите разходи само дотолкова, доколкото е било показано, че те са били направени действително и по-необходимост и са в разумен размер. В настоящия случай, Съдът счита, че часовата ставка от 70 евро е завишена и че е правилно тя да бъде намалена (виж, *a contrario, Anguelova v. Bulgaria*, no. 38361/97, § 176 *in fine*, ECHR 2002-IV; *Nikolov v. Bulgaria*, no. 38884/97, § 111, 30 January 2003; *Toteva v. Bulgaria*, no. 42027/98, § 75, 19 May 2004 and *Rachevi*, цитирано по-горе, § 111, при което Съдът счита за разумна часова ставка 50 евро). Съдът отбелязва, че жалбоподателките не са представили документи, потвърждаващи разходите за превод на документите и за канцеларските материали.

Отчитайки всички релевантни фактори, Съдът счита за разумно да присъди на жалбоподателите сумата от 1,200 евро за разходи и разноси по делото пред Съда, плюс всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху тази сума.

В. Лихва за просрочване

66. Съдът намира за уместно, лихвата за просрочване да е базирана на пределната лихва по заеми на Централната европейска банка, към които следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата за допустима.

2. *Приема*, че е налице нарушение на Член 6 § 1 на Конвенцията, поради прекомерната продължителност на производството за установяване на бащинство.

3. *Приема*, че е налице нарушение на Член 13 от Конвенцията, поради липсата на ефикасни правни средства срещу прекомерната продължителност на гражданското производство.

4 *Намира*, че не е необходимо за се разглежда жалбата по член 8 на Конвенцията.

5. *Постановява*

(а) Ответната държава заплати общо на жалбоподателките в тримесечен срок от датата, на която решението стане окончателно, съгласно член 44 § 2 от Конвенцията следните суми, които следва да бъдат изплатени в български лева по курса в деня на изплащането им:

- (i) за не-имуществени щети – EURO 2,400 (две хиляди и четиристотен евро) на първата жалбоподателка и EURO 2,800 (две хиляди и осемстотин евро) на втората ;
- (ii) EURO 1,200 (хиляда и двеста евро) за разходи и разноси;
- (iii) всякакви данъци, които биха могли да бъдат наложени върху горните суми.

(б) от датата на изтичане на гореспоменатите три месеца до разплащането, ще се дължи проста лихва върху сумата при ниво, равно на пределната лихва по заеми на Европейската централна банка по време на просрочения период плюс три процентни пункта;

6. *Отхвърля* останалата част от претенциите на жалбоподателите за обезщетение по справедливост.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 28 септември 2006 г. съгласно член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия ВЕСТЕРДИК

Секретар на отделението